

Дзітмарытцыя і Мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 16 (2273)
23 лютага 1968 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

НЕСАКРУШАЛЬНАЯ І ЛЕГЕНДАРНАЯ

Пяцьдзесят...
Мінулы год надаў гэтай лічбе асаблівую акрасу і значэнне. Летась савецкі народ урачыста адзначыў 50-годдзе Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, 50-годдзе свайго Сацыялістычнага Рэжыму. Лічба пяцьдзесят на нейкі час стала сімвалам нашага жыцця, нашых здзяйсненняў, нашых здабыткаў. Цяпер у нас шмат чаму — пяцьдзесят. Нашым першым планам — пяцьдзесят. Нашым першым электрастанцыям — пяцьдзесят. Першым сацыялістычным законам, якія навечна знішчылі эксплуатацыю чалавека чалавекам, устанавілі роўнасць і брацтва народаў — пяцьдзесят. Нашым дзяржаўным, савецкім органам — таксама пяцьдзесят.

А сёння — пяцьдзесят Савецкіх Узброеных Сілаў. І гэта — усенароднае свята. Бо з першых дзён свайго існавання Савецкая Армія акружана ўсеагульнай любоўю і клопатамі народа.

Велізарны і велічны шлях прайшла за пяцьдзесят гадоў Савецкая Армія. Сёння яе нельга параўнаць не толькі з Чыронай Арміяй эпохі грамадзянскай вайны, але і з арміяй часоў Вялікай Айчыннай. Змянілася ўзброенае тэхніка, змяніліся пакаленні абаронцаў Радзімы. Адна засталася нязменным — рэвалюцыйны дух Узброеных Сіл Савецкага Саюза, іх адданасць справе сацыялізму, ідэям Вялікага Леніна.

Пяцьдзесят гадоў назад упершыню ў гісторыі чалавецтва ўзнікла армія, якая ставіла сваёй мэтай не захоп чужых тэрыторый, не падпарадкаванне волі сваіх манархаў ці імперыялістычных магнатаў іншых дзяржаў, вынішчэнне, рабства і галечу іншых народаў. Узнікла армія, якая цалкам паставіла сабе на службу працоўнаму народу, якая бачыла перад сабой адзіную — высакародную і адказную — задачу: стаяць на вярце жыцця, мірнай стваральнай працы і шчасця свайго народа.

І вось армія гэта — паўстагоддзя. Паўстагоддзя мужнасці і славы.

Ванкі чатырнаццаці імперыялістычных дзяржаў спрабавалі адолець яе — лодзь узброеную, як-так абутую і адзетую — у гадзі грамадзянскай.

Не адолелі. З ганьбай былі выкінуты за межы дзяржавы Савецкай.

Кароткія на памяць, ворагі спрабавалі праверыць нашу моц, запалохаць нас крыклівымі ультыматумамі, бандыцкімі напэтамі ў гадзі, калі мы ўзводзілі гіганты першых пяцігодкаў, праводзілі калектывізацыю, будавалі сацыялізм.

Не напалохалі. Самі найчасцей заставаліся без зубоў, бо дужа, багатырская моц набылася Савецкай Арміяй.

А потым быў беспрэкладны геральд савецкіх войнаў у гадзі Вялікай Айчыннай вайны, калі мы адстаялі зважана Істрычнікам, вяртавалі чалавецтва ад фашысцкага рабства, да канца выканалі свой інтэрнацыянальны абавязак перад народамі Еўропы і Азіі...

Сёння Савецкая Армія, забеспечыўшы самай сучаснай тэхнікай і ўзбраеннем, разам з арміямі братніх сацыялістычных краін — гарантыя міру і бяспекі народаў. Нашы Узброеныя Сілы надзейна абароняць неадыхальнасць граніц Савецкага Саюза і ўсяго сацыялістычнага лагера, пільна сочыць за просянкамі сіл імперыялізму, гатовы ў любую мінуту даць агрэсару сакрушальны адпор.

Пяцьдзесяцігоддзе Савецкай Арміі... Сустракаючы гэтае свята, савецкія людзі з гонарам успамінаюць слаўныя абаронцаў роднай краіны, са смуткам схіляюць галовы ў пашане перад тымі, на чых магілах гарыць вечны агонь салдацкай славы, горача вітаюць сённяшніх войнаў. Савецкі народ упэўнены: магучая тэхніка і сучасныя віды ўзбраення — у надзейных руках. Можна спакойна працаваць, менавіта не хваляюцца за будучыню сваіх дзяцей, можна сяжацца, кахаць, сабрацца — савецкія ракетчыкі і падводнікі, лётчыкі і танкісты, дэсантнікі і артылерысты заўсёды на вярце.

Пяцьдзесяцігадовы юбілей Савецкіх Узброеных Сіл адзначаюць сёння не толькі савецкія людзі. Разам з намі гэтае свята адзначаюць народы сацыялістычных краін, многія народы Еўропы і Азіі, якім прынесла збавенне ад фашысцкага рабства менавіта наша Чырвоная Армія, адзначае ўсё прагрэсіўнае чалавецтва, якое ў Савецкай Арміі, у савецкім воіне бачыць сілу, якая зможа сарваць чымныя, антычалавечыя планы падпалшчыкаў новай вайны, вяр'ціцца планы пентагонаўскіх каршуноў і бонксінх недаб'іткаў...

Разам з усім народам юбілей роднай Арміі адзначаюць савецкія пісьменнікі, работнікі культуры і мастацтва. Савецкая Армія — косяк ад косяц народа. Жыццё войнаў, іх геральдычныя подзвігі ў гадзі вайны натхнялі многіх працаўнікоў пера, пздзідла і разна на стварэнне твораў мастацтва. Многія пісьменнікі, мастакі, кампазітары, скульптары, у тым ліку і беларускія, прысвяцілі подзвігу савецкага народа ў гадзі змагання з ворагамі свае лепшыя творы. Асабліва шмат хваляючага матэрыялу дала работнікам літаратуры і мастацтва эпопея усенароднага змагання з фашызмам у гадзі Вялікай Айчыннай. Тэма мінулай вайны і сёння застаецца галоўнай, вядучай у творчасці многіх беларускіх пісьменнікаў і мастакоў.

Несакрушальная і легендарная стаіць наша армія на вярце свята, справядлівасці, міру. І таму з гонарам і ўдзячнасцю глядзяць сёння на савецкага салдата народы свету.

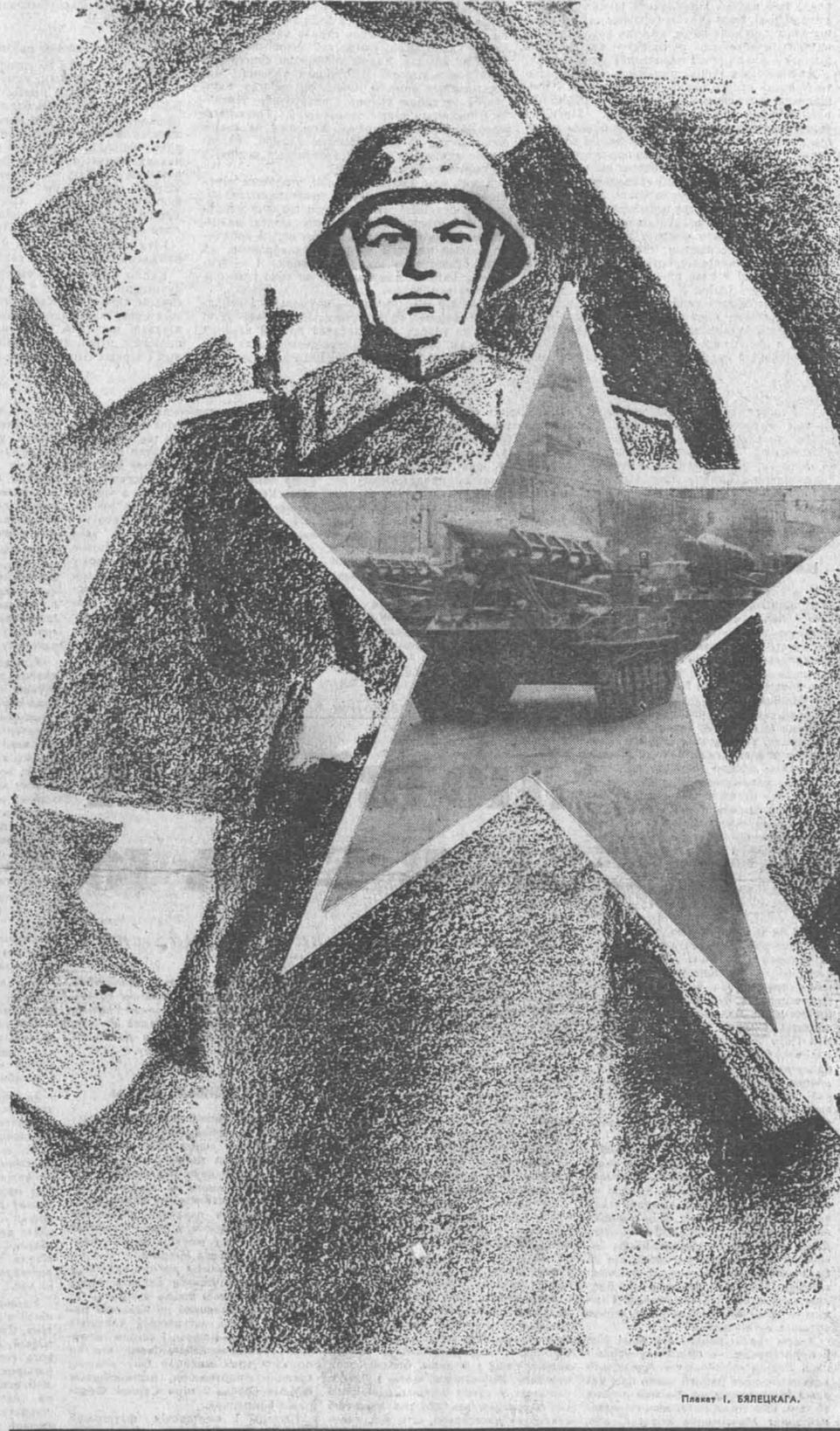
НАРАДА КРЫТКАУ І ЛІТАРАТУРАЗНАУЦАУ

20 лютага ў ЦК КПБ адбылася нарада на пытаных разлішч сучаснай беларускай крытыкі і літаратуразнаўства. Народа адкрыты сакратар ЦК КП Беларусі С. А. Платовіч. Удзелілі нараду заслужады дэкан дэпартаменту Інстытута літаратуры АН БССР В. В. Барысенкі — «Аб стане сучаснага беларускага літаратуразнаўства» і старшыні секцыі крытыкі Саюза пісьменнікаў БССР, галоўнага рэдактара газеты «Літаратура і мастацтва» Н. Е. Пашкевіча — «Крытыка і жыццё літаратуры працэс».

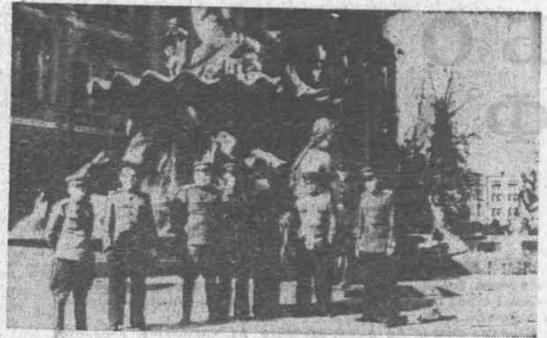
У абмеркаванні пытаніяў літаратурануаўства прынялі ўдзел Н. С. Перкін, У. М. Юрвіч, П. Ф. Глебка, Я. Б. Геродзіч, І. Я. Навуменка, В. А. Каваленка, В. Е. Бурынаў, І. П. Мележ, Р. В. Кавалюк, А. Х. Асіпенка, В. У. Івашын, Г. М. Бураўкін, А. М. Адамовіч, І. А. Брыль, А. І. Мальдзіс, П. Е. Панчанка.

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

За плённую літаратурную дзейнасць і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзілі пісьменніка Шумкевіча Станіслава Пятровіча Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Плакат І. БЕЛІЦКАГА.

Май 1945. Берлін. На Унтэр дан Ліндэн сфатаграфаваліся савецкія афіцэры, Сярод іх — чацвёрты справа — Пятро Прыходзьна.

1941-ы, абарона Масквы. Радовы Кастусь Кірэнка (стаіць злева) з аднапалчанамі.

1943 год. Сталінградскі фронт. Лейтэнант Аліксея Кулакоўскі (справа) са сваімі таварышамі — афіцэрамі.

Лета 1944 года. Ленінградскі фронт. Капітан Аліксея Зарыцкі — інструктар палітдэзела арміі.

1946 год. Порт-Артур. Капітан Аліксея Русецкі (стаіць справа) з баівыні сабрамі.

СЯБРЫ ДАЎНІЯ, НЕРАЗЛУЧНЫЯ

Ул. УЛАДАМІРСКІ, народны артыст СССР

Колькі я памятаю сабе, чырвоная армейская вінтоўка і будзёнаўскі шлем — заўсёды са мною, ад першых самастойных крокаў у жыцці і ў мастацтва. Так задырлася, што ўстапуночы добраэвотнікам у Чырвоную Армію, і я да тэатра — маяй юнацкай мэры — адразу наблізіўся, як ніколі ронеі. Пакуль служыў у страі, пераканаўся: у кароткіх гадзінах на біваках, ля вогнішчы і ў акалах, у лагеры і ў казармах абавязкова знаходзіцца роты жартунык або галасісты спявак, які выступіў першым артыстам сярод таварышў па зброі. Армія заўсёды живе з песняй, з вясёлым словам і агнявым пераплывам. Яны патрэбныя нароўні з баявым камплектам патронў і бікельды чыстай вады. Неўрадкі я перабольшу, калі скажу, што армейскі чалавек — самы ўдзячны глядач і слухач. Я бачыў армейскія будні не збоку, не! Я крочыў у шэрагах маладой нашай арміі рабочых і сялян на франтах вайны. Грамадзянская вайна і да гэтага часу застаецца са мною ў маім думках. пра перажытае, у сэр-

жывём на граніцы — так мы ўсе гаварылі, разумеючы, што гэта не толькі географічная адзнака месца жыхарства, а і пэўная грамадзянская пазіцыя. Беларускія тэатры заўсёды моцна дружны з воінамі. Шэфскія канцэрты, вядзядныя спектаклі ў чэсціх, дэламога чырвонаярмейскай самадзейнасці — усё гэта было для кожнага артыста справай ганаровай і адказнай. Бывае, пачнець успамінаць тыя гадзі і раптам нібы зноў панушы, як спявае ў армейскіх аўдыторыях Ларыса Памілеўна Александровіч, наш чароўны салавей, або якім натхнёным быў неўд у керваленікай аднаактоўцы, зробленай спецыяльна для паказаў Байцамі, Уладзімір Мікалавіч Крыловіч! Для нас было законам — іграць перад байцамі з усёй мэрай творчай адказнасці.

З ваяўнічым задавальненнем сустракалі кожны з афіцэраў запрашэнне да вайны. І мы старанна рыхталіся да пездзікі ў часці.

Нам даручалі і кіраваць гурткамі і калектывамі чырвонаярмейскай самадзейнасці, і вась туды, де артыстаў-войнаў, мы павіны былі прыходзіць не з пустымі рукамі. Па сваіх падвальных мы бачылі, як узаімаваць узровень духоўнай запатрабаваньня маладых людзей краіны: нам доводзілася паглыбляць ў іх існуючыя Станіслаўскага, адказаць на пытанні вядомых артыстаў меэрхольдэўскага тэатра і «дома Шчэкіна», расказаць пра стануленне беларускага сцэнічнага мастацтва.

ЗАГАД МІНІСТРА АБОРОНЫ

З выпадку слаўнага юбілею — 50-годдзя Узброеных Сіл Савецкага Саюза міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза А. Грэнчэ заявіўся з Загадам да асабовага састава Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

ШТЫКОМ, ПЯРОМ

Старэйшаму з іх у 1941-м было трыццаць пяць. Малодшаму — дзесяць гадоў. Ады з іх загінулі ў самым пачатку вайны. Другі — не дайшоўшы да перамогі ўсяго некалькі месяцаў. На роднай Беларусі і ва Усходняй Прусіі, пад Ленінградам і на беразе Волгі, у Карэліі і ў Чэхаславакіі ляжалі яны ў салдацкіх магільнях, не дасягнуўшы свайго вяртання. Радавыя вайсковыя часткі, падпарадкаваныя ўласнай барацьбы з фашызмам, верныя сыны народа. Змітрак Астапенка, Леанід Гаўрылаў, Аркадзь Гейне, Аляксандр Дубровіч, Рыгор Жаландзі, Аляксандр Жаўрук, Сяргей Крыўеў, Аляксандр Коршак, Аляксандр Мілюць, Аляксандр Пруднік, Уладзімір Рагуцькі, Мікола Сямашка, Рыгор Суціца, Мікола Сурначоў, Андрэй Ушакоў. Пятнаццаць герояў сэрцаў. Пятнаццаць непаўторных песень.

Іх аднагоды і сябры спраўляюць сёння юбілей, выдаюць шматтомнікі. А яны (многія з іх) так і не дакаваліся шчаслівай мінулы сусветчы з сваёй першай кніжкай. Пасля перамогі, якой яны аддалі і творчасць сваю і кроў, прыйшлі да чытача «На сурнаках баравых» М. Сурначоў, «Вернасьці» Л. Гаўрылава, «Апаленныя лясці» А. Коршака. Загінуў у палімі вайны рукапіс першага зборніка Уладзіміра Рагуцькага. Не склалі сваё першае кніжкавае аб'ёмнае ўздзеянне Аляксандр Дубровіч, Сяргей Крыўеў, Аляксандр Мілюць. На самым узлёце абароны смерць перамагла Астапенку, Аляксандра Жаўрука, Андрэя Ушакова, Але і тое, што паспелі забраць яны, дае ім часнае права на доўгую людскую памяць і ўвагу.

Добра, вельмі добра, што цудоўную серыю «Вібілізатка беларускай паэзіі», якую любілі і з густам рачола выпускаць выдавецтва «Беларусь», адным з першых адрылі яны, пэты, што загінулі па «суровых дарогах Вялікай Айчыннай вайны. Іх шырака творчасць, іх гераічныя жыццё — гонар нашай літаратуры. У мастацкім летанісе часу асць іх радкі, нахвільны радэцыю мірнага жыцця, прапалішы паражам бабю. Кнігу «Крыўеё сэрца», калі гаварыць высокімі словамі, вызначаюць палымі патрыятызм і глыбока бокая грамадзянскі. У яе аўтарстваў непаўнока зліліся ў адно асоба пісьменнікі і асоба грамадзяніна, і парэфаніне іх пра са штыком тут настолькі натуральнае і справядлівае, што не здаецца зацанам літаратурным штапамам.

Яны не маглі не стаць салдатамі ў грозны дні Радзімы час, хоць народны былі для песень, а не для атак, а, уздышы ў рукі вінтоў-

«Крыўеё сэрца». Вібілізатка беларускай паэзіі. Выдавецтва «Беларусь», 1967.

НАС ВАДЗІЛА МАЛАДОСЦЬ...

Мы ўсе сёння з гонарам можам паказаць гэты славаўты радок паэты. І тыя, каго маладосць сапраўды вадзіла ў шабеліны паходзіць супраць белгвардзейскай зграі. І тыя, хто нарадзіўся пазней.

Якога з мні ні былі вены, свой узрост мы вымяраем яшчэ і дзёрстам сваё дзяржавы. Грамадзянская вайна — маладосць дзяржавы сабетаў, першая ў свеце чырванармянская дзяржава Рабочы і сялян.

З любасцю і хвалючаннем угледзіце мні ў здымкі, што паказваюць, якой была наша армія ў тыя далекія гады, першыя гады свайго існавання.

Калі пісаў гэта Аляксей Коршак, ён яшчэ не ведаў, што пісаў і аб сабе... Надзвычай паэтычна і хвалюючыя вершы Міколы Сурначоў, пад якімі часта стаяць памёткі «бранскі фронт», «Заходні фронт», «Данскі фронт», «І-ы Беларускай фронт» — і гэты, шырока вядомы:

Ніколі не ехаш Хлопцу маладому Да благага гаю, Да роднага дому, Што будзе, брат, верны да канца Сваёй зямлі, сваёму Народу!

І ў роздуме Андрэй Ушакоў: Дзень мінуў, і сонца круг Запалішы воблакі праменьнем. Што карыснага зрабіў, мой друг, Ты правер перад сваім сумленнем.

Наб не мучыў сорама перад тым, Як апошняе часна прыязе, Што ты вен праміжы жыццём пустым, Што нашчадкі на цбе у ірыўдзе.

Успаленне роднай зямлі, сацыялістычнай явы і высокіх ідэяў чалавечнасці было ўсядомленай справай жыцця і творчасці і Аляксандр Пруднік, і Леанід Гаўрылава, і Міколы Сямашкі і Аляксандр Жаўрука. Для ўсіх іх, хто сабраўся ў добры гурт пад вокладам калектыўнага зборніка «Крыўеё сэрца», служанне Радзіме было не лозунгам, а штодзённым клопатам.

Яны розныя і сваімі, такімі маладымі творами, і сваёй творчасцю. Вось мужны погляд удумлівы вачэй Змітрак Астапенкі, яго ладна падагнаны адзін да аднаго радкі. Вось інтэлігентны Аркадзь Гейне з няўжа яшчэ ўмелымі вершамі. Вось усмешлівы, зухаваты Аляксандр Жаўрук з яго шчырным і паэтычным «Рагачоўскім сынтэзам». Вось засяроджаны Аляксандр Коршак з радкамі вяржлі, сур'язнымі, адшліфаванымі, Вось Мікола Сурначоў — у кепцы, такі вясёлы і Беларускай; вершы яго на дзіва прачулі і замялі... Розныя, бокая грамадзянскі. У яе аўтарстваў непаўнока зліліся ў адно асоба пісьменнікі і асоба грамадзяніна, і парэфаніне іх пра са штыком тут настолькі натуральнае і справядлівае, што не здаецца зацанам літаратурным штапамам.

От і ўсе. За светлы край азэрны, За ясны ў палях, Неба сіне ў іроплі зорных Я навен тут лег.

Нада мной шуміць раніца внояля, Пада мной трава.

Апаляданы Аполоніс Мясак Ю. Зайцаў. 1968 г. Тыраж 9,000 экз. 368 стар. Ціна 78 коп.

К. Сцяпанавіч. Беларускі накарт. Мастацкі самадзейніцаў. Мясак Ю. Зайцаў. На рускай мове. 1967 г. Тыраж 13,000 экз. 58 стар. Ціна 15 коп.

СТУДЫЯ «ФОТА І ЖЫЦЦЕ»
Прывасце сваядзіннае сэрцы першыя. Ілюстрацыя апавядання пра баювае падлогі вайны Заходняга і Беларускага фронту, у гады Вялікай Айчыннай вайны, пра баювае і палітычнае падрыхтоўку салдат, сержантаў афіцэраў БВА.

Аўтары фотаздымкаў: В. Арышчаў, Г. Беліцкі, С. Вішнякоў, М. Ягораў, Э. Еўзэрчык, Е. Кольчанка, В. Кудыраў, У. Мясковіч, М. Савін, І. Стан. Вынарыстаны танцава негатыўна Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Беларускага дзяржаўнага музея, фотакронікі БЕЛТА.

Аўтар тэксту А. Каваліч. 1968 г. На рускай мове. Тыраж 13,000 экз. Ціна 2 руб.

Чырванармяскі полк імя Камітэтаў беднаты, Віцебск, 1918 г.

Святкозванне 1-й гадавіны Чырвонай Арміі ў Быкаве, Люты, 1919 г.

Сыплецца на сэрца невясялая Злой тугі марства.

Вачу неба сіне і блізкае У астатні раз, Меншыцца яно, маланкай блізкае, Пачарнела ураз.

Дзесяці плача кнігаўна... Ш маці! Мама, бліжэй сядзь, Ахчу глядзіць, хоць криву абніці! — Галавы не ўзняць.

Ніколі не ехаш Хлопцу маладому Да благага гаю, Да роднага дому, Што будзе, брат, верны да канца Сваёй зямлі, сваёму Народу!

Над ім асыпаюцца Случыня ірвані, Асцяжлены колас Схіліўся да касні.

Ляшчы ён, як вліцязь, У стоптаным нывіце, Маці спаткаеце — Ён не камяце.

І гэты, пра родны край:

І толькі б дзе ні ваяваў, Дзе б ні ляжыў у траншы, Такіх, як на радзіме, трау, Такіх густых заваў,

Такіх сцітаных і ірыцкіх, Крутых віроў, палонах, Такіх, як нашы, зарані, Як на Саві, сасонах, — Я не знайшоў, як ні хацеў Знайсці ў другой мясціне, І доўгі мой акноны спеў Журчыўся па аячыне.

Не такіх верхах можна выхоўваць у людзях і тонкасць душы, і высокую мужнасць, і сапраўдны патрыятызм, як дорчы, можна выхоўваць іх і на самім жыцці паэтаў-ваінаў.

Вось Змітрак Астапенка. Ён быў незвычайна арыштаваны і асуджаны ў гады культуры асобы. Перад вайною ўдзельнічаў у сібскага лагера, а калі загрымела Вялікая Айчыная, дабіўся, каб яго ўзялі ў армію. Са спецыяльным заданнем ён быў накіраваны ў варажы тыл і загінуў, як герой.

Або Аляксандр Дубровіч (Аляксей Радзкі). Ён прымаў актыўны ўдзел у барацьбе працоўных Заходняй Беларусі за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, сядзеў у вядомых Лукішках. Пасля незвычайна дзён 1939 года прадаваў у сялянскіх камітэтах, быў выбраны старшынёй сельсавета. У 1941 годзе яго, як падпольчыка, расстрэлілі гітлераўцы.

Яе нельга чытаць без хвалювання, кнігу-памінік, кнігу — пасланне да жыцця. За кожным, нават не зусім умелым і няўдальным на сённяшнюю мерку радком — заўчасна абараняе фашызмам жыццё, ясныя вочы вена малады хлопчак-паэтаў. Яны, як умелі, расказалі нам пра сабе і пра свой час, палітычны салдацтва, пятнаццаць сыноў Беларусаі.

Па-над ім ці ў сонцы, ці ў слязінах дажджу Снора устануць нургані, і на вачэй іх Кожным нургані, Быццам абліны, песню сваю.

Гэта пісаў А. Коршак пра сваё лаўшчы сярэю. І, хоць гэта і будзе можа заўважыць яго прыгожа, несе кожнае парэцкі кніжку «Крыўеё сэрца» з абліны, у якой пятнаццаць паэтычных галі. Яна ніколі не завяне, гэтая абліны на кургане нашай святой памяці.

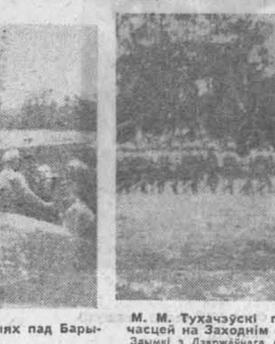
Генадзь БУРАКІН.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ПА ЛЕКСІКАЛОГІ І ЭТЫМАЛОГІ
Сёння заканчвае работу Міжрэспубліканская канферэнцыя па беларускай лексікалогіі і этымалогі, якую праводзіць Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР. На канферэнцыі былі заслушаны даклады беларускіх мовазнаўцаў, вучоных з Масквы, Ленінграда, Украіны, Літвы, Латвіі, Уступнае слова зрабіў акадэмік-сакратар Акадэміі БССР П. Ф. Глоба. Аб сучасным стане і задачах беларускай лексікалогіі гаварылі А. Жураўскі, І. Шаўрун. З даклада «Беларускі матэрыял і слаўянская (руская) этымалогія» выступіў лінгвіст Ю. А. Анушчыца, Украінскі мовазнаўца А. Непалуку гаварыў аб вывучэнні балтыйскай лексічнай спадчыны беларускага Палесся.

У Гомельскіх Палацы культуры імя Леніна абмяскае сустрэча аўтарстваў абласной філармоніі з вайнамі мядзюгава дэпартаменту. З прывітанымі словамі да аборачы Радымы звярнуцца старшыня абкома прафсаюзаў работніцкай культуры В. Парфенчык, старшыня абласной вайна-шафры І. Камісіў С. Свідноўчы, дырэктар філармоніі А. Бабылюк. У шэфскай канцэртзе прыклад ідэяў лаўраў Сувенітаў фестывалю моладзі і студэнтаў Ю. Арчаў, гарты М. Дзяменцёў, Х. Муратэў, І. Масквева.

Святкозванне 1-й гадавіны Чырвонай Арміі ў Быкаве, Люты, 1919 г.

М. М. Тукачэўскі прымае парад чырванармянскіх часцей на Заходнім фронце, 1920 г. Здымкі з дзяржаўнага архіва кінафотонавуковага БССР.

ДЗЯКУЙ ВАМ, ПІСЬМЕННІКІ

Аб фронтнай дружбе вайнаў і пісьменнікаў можна раскаваць баснода. Я ж спыніся на адным эпизодзе. Было гэта ў 1944 годзе на тэрыторыі вызваленай ад акупантаў зямлі Савецкай Малдавіі. Аназаўшыся ў шпіталі, я даведваўся, што побач размяшчаецца рэдакцыя армянскай газеты. Адрываўся туды, каб атрымаць літаратурную кансультацыю. Ніколі не забуду, як цяжкія, цёлы і грунтоўны, нібы з малодшым сябрам, невялікі гадзін гутарыў сам яшчэ вельмі малады капітан. Гэтым капітанам быў беларускі паэт Міхась Калачынін. Можна тады і нарадзіцца ў блота памочніка начальніка штаба стралявага палка, аўтара гэтых радкоў, мара стаць журналістам, якая ажыццяўлялася пазней...

У рэдакцыйнай ваеннаўраўскай пошце акружовай газеты БВА «Во славу Родины», дзе я працую, мне даведваўся амаля штодзённа чытаць пісьмы салдацкай афіцэраў са словамі ўдзячнасці беларускім пісьменнікам за іх кнігі, за цікавыя выступленні ў часпах, за дапамогу пачынаючым армянскім літаратарам.

Многі і ахвотна дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаратурна абядавання пры рэдакцыі газеты «Во славу Родины» і акружовам

МУЗЫ—ВОІНАМ

Заканчваецца месячнік культурна-шафеніх мерапрыемстваў, прысвечаных 50-годдзю Узброеных Сіл Савецкага Саюза. У гэтыя дні дзесяці беларускіх літаратурных, тэатра, кіно, музычных выхавальцаў мастацка-рабочых музеяў і бібліятэк так часта сустракаюцца з вайнамі Беларускай вайнавай аіры.

Заўсёды жаданымі гаспадарамі ў гэтых часках старшыня рэспубліканскай вайнавай шафеніх камісіі І. Герман. — З'яўляюцца беларускія пісьменнікі. Да кожнага яны падрыхтавалі зборнік апавяданняў, нарысы і вершы «Каб заўжды было сонца».

Добры падарунак вайнамаў зрабілі Беларускае кампазітарнае і аранжыравальнае зборнікі песень «Дзёрныя Краіны Савецкай».

У дні месячніка эстрадыяныя бригады Беларускай дзяржаўнай філармоніі, налетывы Дзяржаўнай акадэмічнай харававой капеллы БССР, Дзяржаўнага народнага хору БССР, тэатральнага калектываў далі шмат шафеніх паказваў.

Сваю інтэлектуальную БССР артысцкую ў вайнавай часках праграму і абмеркаванні беларускіх філармоніі правёў кінафестываль у гонар слаўнага юбілея Беларускай мастацкай праграмы і семінары з самадзейнымі мастацкімі лагранічнымі войскамі аформілі шмат лінгвісцкіх п'юнаў у тэатральных, артысцкіх выступках работ на вайна-патрыятычных тэмах.

Зараз у музеях рэспублікі праводзіцца дні адкрытых дзвярэй, дзе вайна сустракаюцца з героямі грамадзянскай, Вялікай Айчыннай вайны, Письменнікам, мастакам, кампазітарам, кінамастакам, акадэмікам, акадэмікам і акадэмікам.

25 гадоў, у дзень заканчэння месячніка, у Палацы спорту адукацыя вайны справядліва канцэрт творчых налетываў Мінска вайнамаў.

У Гомельскіх Палацы культуры імя Леніна абмяскае сустрэча аўтарстваў абласной філармоніі з вайнамі мядзюгава дэпартаменту. З прывітанымі словамі да аборачы Радымы звярнуцца старшыня абкома прафсаюзаў работніцкай культуры В. Парфенчык, старшыня абласной вайна-шафры І. Камісіў С. Свідноўчы, дырэктар філармоніі А. Бабылюк. У шэфскай канцэртзе прыклад ідэяў лаўраў Сувенітаў фестывалю моладзі і студэнтаў Ю. Арчаў, гарты М. Дзяменцёў, Х. Муратэў, І. Масквева.

На старонках друку тады пісалася, што ад нас чакаюць асабі, беларускіх фурманавых. І тут мы, акцэры, чалавек залюкалі ад Араматургаў. Мне пашасціла тэкстама зрабіць пазуны крок у стварэнні вобразу гелюў-Беларусі: інспірацыя, у 1938 годзе рэжысёры Л. Роланда і К. Сенькіна паставілі драму Кларэта Краніцы «Партызаны», у якой для іх не была напісана роля вяскавага актывіста Данілы Дрыла, які пад уплывам камуністаў робіць актывізм змагаром за народную справу і ўзначальвае партызанскі втрад. Хоць гэта і не зусім сціпла, але прызнаюся: я ганеруся тым, што газета «Правда» пісала ў саркавым тоне: «Даніла Дрыль і выкананы У. Уладзімірскага — значны вобраз, сапраўдны нашчадак любімых беларускім народам правядоўраў сялянскіх паўстанняў».

За гады мірнага будоўніцтва дзесяці тэатра замацавалі дружбу з армянскімі, што нарадзіліся ў палымі грамадзянскіх вайнаў, у нас склаліся добрыя традыцыі і ў паказе гераічных вобразаў.

У гады Вялікай Айчыннай вайны тэатральнае мастацтва нясло сваю службу тэкстама на самых перадавых палях. Акцёры старэйшага пакалення захоўваюць як самыя дарагія рэліквіі дакументаў тае перы, дзе камандаванне злучэнняў, часцей, шпіталю, партызанскіх брыгад і г. д. выкаравае падзяку калектывам і асобным Беларускай артыстам за натхненнае мастацтва.

Праваў некалькі лічбаў. Франтавае брыгада Першага БДТ, якую ўзначальваў Глеб Паўлаў Глоба, паказала на Калінскім фронце 65 спектакляў і дала 70 канцэртаў, на якіх балявала больш за сорак тысяч вайнамаў.

Пасля гэтай пазэды на фронт у красавіку 1943 года наш тэатр выправіў у Томск яшчэ адну брыгаду (у студэнтскіх чацвёртках). На гэты раз нашы артысты аслуговавалі армію і насельніцтва вызваленай гітлераўскай акупантаў раёнаў Беларусаі. Тут было столькі дэ слва хвалюючых сустрач, што я і не бярэся іх апісаць: слова артыста рвалася з сэрца ў сэрца, стукала ў грудзі, за-

Доме афіцэраў. Заняткі ў нас праводзіцца штомесяц, і амаля на юным прысутнічае беларускі літаратар. Трынаццаць гадоў існуе наша літаб'яднанне, і ўвесь гэты час мы падтрымліваем цесны кантакт з Саюзам пісьменнікаў рэспублікі.

У розны час са змястоўным, цікавым выступленнямі, кваліфікаваным разборам твораў нашых аўтараў у нас балявалі беларускія пісьменнікі М. Лынькоў, І. Шамякін, А. Кулакоўскі, М. Калачынін, К. Губаровіч, М. Ткачоў, П. Пестрак, А. Міронаў, М. Аўрамчык, Г. Папоў, В. Спрычан, А. Махнач, І. Пташнік, А. Бялко, І. Чыгрын, П. Прыходзька, І. Цітоў, І. Меленка, Р. Барознін і іншыя. Вялікі ўдзел у рабоце нашага літаб'яднання прымае старшыня камісіі па вайна-мастацкай літаратуры пры Саюзе пісьменнікаў Беларусаі генерал-маёр у адстаўцы М. Аляксееў.

Рад нашых таварышаў ужо выдалі свае першыя зборнікі вершаў, апавяданняў, баек. І ў гэтым ім дапамагалі пісьменнікі Беларусаі. Так, зборнік баек пад'ялоўнікаў аласаў М. Стручына на грамадскіх пачатках радагаў У. Корбан. У рабоце над першым паэтычным зборнікам пад'ялоўнікаў аласаў М. Плотнік, аласаў аласаў дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

На адным з заняткаў літаб'яднання пісьменнік Мікалай Кружавыч (другі справа) гутарыць з вайнамаў.

Пра падрыхтоўку да выдання апошняга пад'ялоўніка аласаў П. Мільто «На сонках Міншчыны» з аўтарам многа працаваў П. Прушка. М. Аляксееў напісаў прамову да зборніка вершаў, апавяданняў і нарысаў членаў літаб'яднання БВА «Сэрцамагадана», прысвечаную 20-годдзю нашай перамогі над гітлераўскай Германіяй.

З'радоў нашага літаб'яднання выраза прыняты член у Саюз пісьменнікаў старшыня аласаў М. Кружавыч — аўтар раманаў «Гонар армя не прымае», «Добры дзень, таварышы мае...» і апавесці «Не дзеля славы». Пісьменнік і зарае не парывае сувязі са сваім родным калектывам, чыер ён і сам многа дапамагае пачынаючым армянскім празаікам.

Не памятаю ні аднаго выпадку, каб хто-небудзь з пісьменнікаў не адгукнуўся на нашу просьбу выступілі на занятках літаб'яднання, пранаксультываць вершы або апавядання пачынаючых аўтараў.

На апошніх занятках, прысвечаных 50-годдзю Узброеных Сіл СССР — «Письменники - фронтальны расказваюць» — нашымі гаспадарамі былі І. Шамякін, А. Кулакоўскі, А. Аляксееў, П. Прыходзька, А. Аляксееў, М. Кружавыч. Яны дзяліліся ўспамінамі аб сваёй службе, аб фронтных сустраках з героямі будучых кніг, гаварылі аб вайна-патрыятычнай тэме ў літаратуры. Сустрачча гэта была вельмі цікавай і карыснай.

Адзначаючы сёння сваё вядлае свята — паўвекавы юбілей Савецкай Арміі і Ваенна-Марскага Флоту, мы, вайна, з глыбокай удзячнасцю адзначаем і заслугі пшырых саброў — беларускіх пісьменнікаў і перадаем ім наша салдацкае дзяку.

Пад'ялоўнік І. АЛЯКСАНДРА, начальнік адрэсава культуры рэдакцыі газеты БВА «Во славу Родины».

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў, А. Вялюн, Хв. Жычка.

Гэтыя дзеянні, якія мы праводзім, дапамагаюць беларускім пісьменнікам літаб'яднанню і дапамогу аказалі К. Цітоў

